

AKTIV LANDSBYGD

Till Södermanlands lantbruk och landsbygd | #03 2022

VÅTMARKER OCH
BIOLOGISK
MÅNGFALD

Utblick:
NVVF

Kräftor

TEMA: VATTEN

Mer i detta nummer: Dovhjortsprojektet | Ny jordbrukspolitik | Bevattningsdammar

Vattenplaner 7

Våtmark och biologisk mångfald 14

Nr 03 2022

Nästa digitala nummer kommer ut i slutet av december

- 03** Ledare
- 04** Utbetalningsplan för jordbrukarstöd 2022
- 05** Vass som foder
- 05** Minimera risken för rovdjursangrepp på tamdjur
- 06** Dovhjortsprojektet - Inne på slutspurten
- 07** Krafttag för bättre vatten - LIFE IP Rich Waters
- 08** Flodkräftan - Älskad & hotad
- 10** Vad ligger på den sörmländska tallriken
- 11** Rent vatten till djuren lönar sig
- 11** Krav på dricksvattentilldelning
- 12** Ny jordbrukspolitik 2023-2027
- 13** Nytt stöd till bevattningsdammar
- 14** Greppa Näringens våtmarksfältvandring på Ånhammar 16 juni
- 15** Tänk på riskerna med bevattningsvattnet!
- 15** Hösten är en bra tid för översyn av diken och dränering
- 16** Utblick: Nyköpingsåarna - Nytänkan vattenvård för framtiden!
- 18** Kompetensutveckling
- 20** Tre frågor...

Ny jordbrukspolitik 12

Ps. kom ihåg att anmäla dig till våra kommande digitala utskick, då får du löpande information om aktuella stöd, utlysningar, kontroller med mera. Scanna QR-koden så kommer du rätt.

Flodkräftan 8

Ledare:

I egenskap av ny landsbygdskontor vill jag välkomna dig till ett rykande färskt nummer av Aktiv Landsbygd! Alltsedan Rysslands anfallskrig påbörjades i Ukraina har jordbruket på nytt blivit ett nationellt säkerhetsintresse. Hur ska vi kunna klara oss i tider av krig, handelsblockader och social oro? Hur får vi mat på bordet, och hur klarar vi av våra energikostnader? Frågorna känns igen från såväl mellankrigstiden som efterkrigstiden. Även inflationshistorien håller i vissa delar på att återupprepas i vår tid.

Statens närvaro i länet är viktig och nödvändig. En god och effektiv förvaltning bidrar inte bara till att allmänheten får ett högt förtroende för offentliga institutioner utan också att tilliten mellan människor som aldrig har träffats stiger. Ett sådant mönster har noterats i Södermanland och andra delar av riket sedan slutet av 1500-talet. Länsstyrelsen, som har funnits på plats sedan 1600-talet, kan spela en viktig roll i detta hänseende.

Trots att vissa mörka moln tornar upp sig på himlen finns det anledning att känna framtidstro. Vi får det bättre och bättre hela tiden, mätt som välstånd, och vår hälsa* har aldrig varit bättre. Det gör att de prishöjningar på bland annat energi och transporter som väntar oss under hösten ska ses som ett tillfälligt, om än allvarligt, "hack i kurvan". Det återstår att se hur länge det pågår.

Höstens temanummer handlar om vatten. Vattnet ger inte bara förutsättningar för liv och behöver hanteras varsamt, det är även viktigt för ett tillräckligt energiutbud, sköna naturupplevelser och avkopplande semester. I detta nummer belyser vi vattnets betydelse och du kan bland annat läsa om flodkraften, våtmarker, krav på dricksvattentilldelning, ett nytt stöd till bevattningsskär och riskerna med bevattningssystem. Därutöver finns artiklar om den nya jordbrukspolitiken och en analys av hur livsmedelsproduktionen ser ut i länet idag. Som du märker är numret fullspäckat med relevant information. **Håll till godo!**

*) Viktiga mått på objektiv hälsa är livslängd, spädbarnsdödlighet och medicinska framsteg.

Nyköping den 3 oktober 2022

Christopher Lagerqvist, Landsbygdskontor

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Länsstyrelsen i Södermanlands län

Länsstyrelsens växel	010-223 40 00
Jordbrukarstöd/SAMinternet	0771-67 00 00
Djurskydd jourtelefon	010-223 41 50
Rovdjur jourtelefon	010-223 41 80
Rovdjursobservationer	www.skandobs.se

Landsbygdskontor

Christopher Lagerqvist

Jordbrukarstöd

Adam Adobati, Christina Erdtman Johansson, Christer Fredriksson, Bodil Hahn, Helena Larsson, Alec Lundström, Anton Svedén, Martin Tärning, Elisabeth Kumlander, Ivana Kovacevic Berta, Liz Loddby, Carolin Engström, Sofia Lloyd, Jenny Askenfelt

Landsbygdsutveckling

Malin Almquist, Klas Fredriksson, Malin Nilsson, Viktor Eriksson, Tove Lund, Malin Nilsson, Helena Söderlund, Monika Pettersson, Clara Landsbo

Jakt och viltförvaltning

Jan-Erik Dalmo, Markus Södling, Johanna Thelin, Viktor Persson

Livsmedelsstrategi

Pia Holmberg, Emma Wogel

Veterinära frågor

Marie Nykvist, AnnaMaria Estensson, Christina Nyman

Fiske och vattenbruk

Ludwig Nilsson

Förprovning av djurstallar

Caroline Fredriksson, Malin Nilsson

Djurskydd

Kim Björk, Kristina Holmström, Ulrike Segerström, Monica Ångelult, Zandra Mattsson, Jennie Eklund, Anna Anderberg

Våra e-postadresser

fornamn.efternamn@lansstyrelsen.se

Undantag från principen kan förekomma då den är gemensam för hela landet.

Avdelningen för landsbygd

Besöksadress: Stora Torget Nyköping

Postadress: 611 86 Nyköping

Brev som gäller jordbrukarstöd

(SAM-ansökan) ska skickas till:

Länsstyrelsen i Södermanlands län,
Jordbrukarstöd, 611 86 Nyköping

Brev som gäller projekt- och företagsstöd

samt miljöinvesteringar ska skickas till:

Länsstyrelsen i Södermanlands län,
Landsbygdsutveckling, 611 86 Nyköping

**AKTIV
LANDSBYGD**

Aktiv Landsbygd utkommer med fyra nummer 2022 varav två digitala och utges av Länsstyrelsen i Södermanlands län

Redaktion: Jenny Askenfelt, Bodil Hahn, Johanna Thelin och Caroline Fredriksson
aktivlandsbygd.sodermanland@lansstyrelsen.se

Produktion: Idermark och Lagerwall Reklam AB

Omslagsbild: Staffan Widstrand

Tryck: Taberg Media Group. Tryck och papper är Svanenmärkt

Utbetalningsplan för jordbrukarstöd 2022

Datumen nedan visar när Jordbruksverket planerar att betala ut pengar för de stöd som du sökt 2022. Om handläggningen av din ansökan tar längre tid, till exempel om en kontroll visat att det finns fel i ansökan, kan du få utbetalningen senare än vad som står i planen.

När handläggningen av din ansökan är klar kommer den med i Jordbruksverkets löpande utbetalningar som utförs varje vecka. Delutbetalningarna är på 85 procent av beloppet. Resten av ersättningen får du som en slututbetalning.

Datum:

21 oktober:

Delutbetalningar påbörjas för miljöersättningar, kompensationsstöd, ersättning för ekologisk produktion samt omställning till ekologisk produktion. Därefter löpande veckovisa utbetalningar fram till slututbetalning för de ärenden som blir klara.

2 december:

Slututbetalningar för direktstöd, miljöersättningar, kompensationsstöd, ersättning för ekologisk produktion samt omställning till ekologisk produktion.

9 december:

Fortsatta slututbetalningar för de som inte kom med till den 2 december.

16 december:

Slututbetalning för restaurering av betesmarker och slätterängar, samt skötsel av våtmarker och dammar. För att få en slututbetalning för 2022 behöver du först ha fått ersättningen slututbetald för tidigare år. Detta beror på att utbetalningen behöver baseras på ditt fleråriga åtagande.

Aktuell utbetalningsplan för samtliga stöd finns på Jordbruksverkets webbplats jordbruksverket.se. Sök på Utbetalningsplan för jordbrukarstöd så kommer du till rätt sida.

Har du frågor? Kontakta oss! Telefon: 0771-67 00 00

E-post: jordbrukarstod.sodermanland@lansstyrelsen.se

Vass som foder

Text: Adam Adobati

Historiskt har vass använts som nödfoder i Sverige. Nu bedriver SLU forskningsprojekt för att reda på möjligheterna kring att använda vass som en större resurs. Vass tillhör gräs-familjen och skulle kunna vara ett tillskott i foderstaten till betesdjur, alltså är det en i hög grad, outnyttjad resurs. Redan idag används vass som foder i andra länder runt Östersjön och på Åland.

Att skörda vass till foder är en nygammal metod att ge foder till nötkreatur och hästar. Det kan också fungera som en miljöåtgärd, ett syfte är att återta näring från land och vatten som annars skulle hamna i exempelvis Östersjön. Man kan också använda vass som biogas eller jordförbättringsmedel.

Näringsvärdet hos vass kan vara som halm eller hö, allt beroende av tidpunkten för skörd, ju tidigare skörd desto högre näringsinnehåll. Försök att ensilera vass är också en metod som man undersöker i forskningsprojektet.

Samråd med länsstyrelsen innan du skördar vass som foder, ett så kallat 12:6 samråd, eftersom åtgärden kan påverka naturmiljön. ■

För mer information om forskning om vass: Sök på Vass - framtidens nyttogröda på SLU.se

Minimera risken för rovdjursangrepp på tamdjur

Text: Markus Södling

I Södermanland finns stora rovdjur i hela länet. Den senaste inventeringen visade att det då fanns 4,5 vargrevir i länet. Av dessa var 1,5 familjegrupper och 3 revirmarkerande par. Av lodjur kunde 3 familjegrupper säkras. Båda dessa arter är kapabla att riva tamdjur. Främst är det får och getter som löper störst risk att bli utsatta. Angrepp på nöt är ovanligt i Sverige, men förekommer.

Varje år skadas även ett antal hundar av stora rovdjur i Sverige. Jakthundar under jakt står för ca 80% av dessa angrepp.

Historiskt sett är det vanligare med angrepp på tamdjur under sommaren och hösten. Detta beror på att betesdjuren då finns mer tillgängliga än vintertid samt att det i reviren är fler vargar än normalt. I ett revir med en familjegrupp finns vanligtvis ett föräldrapar samt avkomor från ett eller flera år. När en ny generation vargar föds börjar äldre valpar ofta röra på sig för att pröva lyckan på eget håll.

För att göra tamdjur så svårtillgängliga som möjligt för stora rovdjur finns en rad åtgärder man kan se över:

Kadaverhantering

Se till att eventuellt döda djur samt slaktavfall från jakt mm inte finns lättåtkomligt, gärna nergrävt. Detta minskar risken att stora och små rovdjur vistas i gårdsnära miljöer.

Sambete med nöt

Nötdjur försvarar inte fåren i den bemärkelsen men fungerar avskräckande och försvarar sig själva om rovdjur kommer i närheten.

Elstängsel samt stängsel mot vatten

Den enskilt bästa åtgärden för att förhindra angrepp på tamdjur är ett väl omhändertaget stängsel med god strömstyrka. Detta hindrar inte bara betesdjur från att komma ut utan även rovdjur från att komma in. Lägsta tråden bör sitta max 30 cm från marken då rovdjur oftare kryper in i hagen än hoppar och spänningen bör vara minst 4500 volt oavsett om stängslet är av Rovdjursavvisande (RAS)-typ eller inte.

Vill man satsa på Rovdjursavvisande stängsel (RAS) lämnar Länsstyrelsen bidrag till detta. För mer information kontakta Länsstyrelsens vilthandläggare eller handläggare på landsbygdsutveckling.

Stängsel mot vatten är ofta besvärligt men inte sällan använder rovdjuren vattenvägen för att ta sig in i hagen. Det kan också vara så att man vill lämna öppet mot vatten för att underlätta för betesdjuren att dricka. På Viltskadecenters hemsida finns idéer att titta på för stängsel mot vatten (Permanent åtgärder mot stora rovdjur (slu.se)).

Skyddsväst till hund

För jakthundar finns västar framtagna som

"Den enskilt bästa åtgärden för att förhindra angrepp på tamdjur är ett väl omhändertaget stängsel med god strömstyrka"

Nattintag

I den mån det finns möjlighet ställa gärna in djuren på natten då risken för angrepp är som störst, speciellt om det redan skett ett angrepp i närheten ökar risken för ytterligare angrepp markant och ställa in nattetid är då en effektiv förebyggande åtgärd

motverkar ett angrepp av stora rovdjur. Dessa är ofta försedda med taggar utåt på de ställen där rovdjuren oftast biter. Även för dessa finns bidrag att söka hos Länsstyrelsen vid nyinköp. Vid frågor om hundvästar kontakta Länsstyrelsens vilthandläggare. ■

För kontakt:

viltforvaltning.sodermanland@lansstyrelsen.se

Dovhjortsprojektet – inne på slutspurten

Text och foto: Jan-Erik Dalmo, Vilthandläggare och projektledare för dovhjortsprojektet.

Fältvandringar med Växtråd

Skador på gröda orsakade av vilt är en av de stora utmaningarna för lantbrukare i länet och skadorna är omfattande på flera håll. Det faktumet i kombination med prisutvecklingen på insats- och avsaluvaror innebär att viltet kan innebära stora kostnader för enskilda men även påverka näringen i stort.

Länsstyrelsen har under sommaren arrangerat två fältvandringar på temat viltskador tillsammans med Växtråd och deras växtodlingsrådgivare. Vid träffarna har flera aspekter diskuterats, som hur viltet påverkar lantbruket ekonomiskt och vad viltskador kan få för effekter gällande växtskydd och gödning. I ett exempel som presenterades under fältvandringarna kunde 15 procentiga skador hos en spannmåls- och oljeväxtproducent på 200 hektar kosta över en halv miljon kronor.

Åtgärder för att minska skador var något som diskuterades och fick mycket utrymme vid träffarna. Som direkta- och kort-siktiga åtgärder lyftes särskilt jakt, skrämrel och alternativ föda. Vidare delades flera tips på hur man kan underlätta jakt genom att välja korta sorter, tillväxtreglera, putsa kantzoner eller skapa öppnare skogsbryn. Det konstaterades även att tidigare sorter i regel har en minskad risk att drabbas av skador. Ett annat medskick från träffarna var att synliggöra skador genom användning av burar eller uthängnader. Skador i gröda är svåra att se, även för ett tränat öga. Det finns därför fördelar både för den som odlar

och för andra intresserade att få kännedom om hur skadebilden är. När man åskådliggör skador är det också enklare att förklara värdet som gått förlorat.

Det finns så mycket att tjäna på om den som odlar och den som jagar tillsammans sätter mål kring vad som är acceptabla skador eller vad man har för målsättning gällande skördenivåer kommande säsong. Att ha en strategi för hur man ska hantera viltet är minst lika viktigt som strategier för växtskydd och gödning. Inkludera de som jagar i strategin och dra nytta av varandras kunskap, sätt upp mål och utvärdera. Ett sådant arbete kommer skapa bättre förståelse för de utmaningar som vi tillsammans står inför och ge oss bättre förutsättningar att hantera det på både kort och lång sikt.

Kvällsmöten med de gröna näringarna

Under hösten kommer dovhjortsprojektet tillsammans med intresseorganisationer för de gröna näringarna arrangera två större kvällsmöten med fokus på samförvaltning. Syftet med mötena är att respektive intresse ska få dela med sig om hur man upplever nuläget samt presentera förslag på vad man som markägare, jägare, lant- eller skogsbrukare kan vidta för åtgärder för en viltförvaltning där viltet förblir en resurs och skadeläget i större utsträckning upplevs som acceptabelt. ■

Samförvaltning i Södermanland

27 okt kl 18 Björnlunda

1 nov kl 18 Katrineholm

Svenska Jägareförbundet, Lantbrukarnas Riksförbund, Mellanskog och Länsstyrelsen i Södermanlands län bjuder in till två föreläsningkvällar på temat Samförvaltning i Södermanland.

Föredragshållarna kommer dela med sig av hur de upplever nuläget, vad de tror om framtiden och ge dig som åhörare en övergripande bild av läget för de gröna näringarna i länet. Föredragshållarna kommer även dela med sig av tips och råd kring vad man som markägare, jägare, lant- eller skogsbrukare kan göra för att exempelvis minska skador eller bidra till att höja kvalitén på viltstammarna.

Kvällen riktar sig till dig som är förtroendevald inom de gröna näringarna, markägare eller aktiv inom jakt, lant- och skogsbruk.

**Anmälan senast 23 oktober via
Länsstyrelsens webbplats**

Johan Lagerholm, Växtråd, presenterar hur viltskador påverkar lantbruket vid en fältvandring på Selaön i juli.

Krafttag för bättre vatten – LIFE IP Rich Waters

Tillgång till rent dricksvatten och friska, livskraftiga sjöar och vattendrag är en förutsättning för att människor, djur och växter ska kunna leva och må bra.

Text: Mia Sklenar Foto: Rosita Ericsson

För att snabba på arbetet för ett renare vatten har LIFE IP Rich Waters kommit till, ett EU-projekt som pågår i Norra Östersjöns vattendistrikt. Länsstyrelsen Södermanlands län har i och med detta fått extra medel för att arbeta för en bättre vattenmiljö. Det ger möjligheten att öka takten på vattenvårdande åtgärder och testa ny teknik och innovationer. Projektet ska i vårt län fokusera på övergödning, vandringsvägar för djur och växter i vattendrag och miljögifter i vatten. Det övergripande målet är att få en god vattenkvalitet i distriktets sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten. I projektet medverkar representanter från myndigheter, kommuner, universitet, vattenvårdsförbund, företag och organisationer på nationell, regional och lokal nivå.

”Det övergripande målet är att få en god vattenkvalitet i distriktets sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten”

Några exempel på aktiviteter som ska genomföras av Länsstyrelsen i Södermanlands län:

- Delta i utvecklingen av en metod för gårdsvisa vattenplaner.
- Vara del av lokalt vattenkansli för Kiladalen.
- Arbeta med att öka samarbetet mellan representanter för kulturmiljö och naturmiljö när det gäller djur och växters möjlighet att ta sig fram i våra vattendrag.
- Öka kunskapen om miljögifter i våra vatten genom koordinerad miljögiftsövervakning.

Här förklarar vi närmare två av aktiviteterna -

Med en gårdsvis vattenplan menas att lantbrukaren tillsammans med en lantbruksrådgivare ser över gårdens potentiella påverkan

från näringsämnen på närliggande vatten. Det tas fram förslag på åtgärder som kan göra påverkan mindre, och samtidigt förbättra effektiviteten och hälsan hos djuren på gården. 5 gårdar i Södermanland har fått testa och utvärdera metoden och nu pågår en slutlig revidering. När den är klar kommer metoden finnas tillgänglig på www.richwaters.se och det kommer vara möjligt att söka bidrag för att göra en egen vattenplan på sin gård.

Lokalt vattenkansli i Kiladalen ska verka för att få till stånd lokala åtgärder mot övergödning i Kiladalen genom ett samarbete mellan lantbrukarna i Kiladalen, Nyköpingåarnas vattenvårdsförbund och länsstyrelsen.

Exempel på aktiviteter som ägt rum inom arbetet med lokalt vattenkansli för Kiladalen:

- Workshop med ett 30-tal medverkande lantbrukare, tjänstemän från Nyköpings kommun, vattenvårdsförbundet och Länsstyrelsen.
- Filmminarium – fem informationsfilmer för att förmedla en del av det som är på gång kring Kilaån.
- Inspirationsdag där lantbrukare, Nyköpingåarnas vattenvårdsförbund, Nyköpings kommun, Länsstyrelsen och Sportfiskarna berättade om sina respektive projekt i Kiladalen.

Håll utkik i länsstyrelsens kalendarium efter framtida aktiviteter! För att komma i kontakt med vattenkansliet, eller få veta mer om projektet i stort, kontakta Mia Sklenar, projektledare på Länsstyrelsen i Södermanlands län. ■

Flodkräftan

– Älskad & hotad

Flodkräftan är Sveriges enda inhemska kräfta. Den är numera akut hotad, framför allt på grund av den inplanterade signalkräftan och den kräftpest som dessa sprider. Men det finns hopp om att rädda flodkräftorna och Länsstyrelsen i Södermanlands län arbetar både med att öka antalet flodkräftor och minska spridningen av den inplanterade signalkräftan.

Text: Alexander Gustavsson och My Petersson Illustration: Maj Persson

Hotade traditioner

Flodkräftan är Sveriges enda inhemska art av kräfta. De lever på botten av sjöar och vattendrag i stora delar av landet men är vanligast söder om Dalälven. Kräftorna trivs där det finns stenrösen eller döda trädgrenar på botten där de kan gömma sig. Rensning och rätning av vattendrag för att till exempel avvattna jordbruksmark har gjort dessa miljöer alltmer ovanliga. Kräftorna är också känsliga för förorening.

Flodkräftan är en allätare som framför allt livnär sig på döda djur eller växtdelar. De är därför viktiga renhållare i sin miljö. De är även föda för många fåglar, fiskar och däggdjur, inte minst människan. Flodkräftan

har därför ett stort kulturellt värde och för många svenskar är sensommaren förknippad med kräftfiske och kräftskivor. En tradition som nu hotas.

Signalkräftans intåg

I början av 1900-talet fanns det flodkräfta på 30 000 platser i landet. Efter 100 år hade det antalet sjunkit till endast 1000. Den främsta anledningen till kollapsen av flodkräftans bestånd är sjukdomen kräftpest vars spridning förvärrats i och med introduktionen av den invasiva signalkräftan. Att plantera in signalkräftan i våra svenska vatten var egentligen en respons på flodkräftans kraftiga nedgång under 1900-talet. Det var ett aktivt riksdagsbeslut som togs

för att försöka ersätta det förlorade fisket efter flodkräftan. När man valde att introducera just signalkräftan var detta i tron att den var immun mot kräftpest. Då visste man helt enkelt inte vad vi vet idag, att signalkräftan faktiskt drabbas av kräftpest, men att den inte alltid dör av sjukdomen. Signalkräftan kan därför sprida sjukdomen vidare under en längre tid.

Jämfört med signalkräftan är flodkräftan bättre anpassad till vårt klimat och de naturliga sjukdomar och rovdjur som finns i vår miljö. Skyddad från kräftpest är flodkräftan också mycket produktiv och kan ge goda fiskebestånd med hållbar ekonomi. Det kan dock krävas en aktiv förvaltning av

Foto: Istock

förhindra illegal utsättning av signalkräfter eller spridning av kräftpest via båtar eller fiskeredskap. Odlade, smittfria flodkräftor finns på marknaden för utsättning vilket är en bra väg för att etablera lönsamma kräftvatten i exempelvis nyanlagda dammar samtidigt som arten bevaras i landet, kontakta länsstyrelsen för råd och tips om hur ni kan gå till väga.

Hur kan vi tillsammans bevara flodkräftan?

Länsstyrelsen i Södermanlands län arbetar på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten med ett åtgärdsprogram för bevarandet av flodkräfta. Som ett led i detta arbete kommer att antal tidigare kända sjöar med flodkräfta att provfiskas under 2022 för att följa upp beståndens utveckling i länet. Länsstyrelsen kommer även att utreda vilka sjöar och vattendrag i länet som har lägst risk för naturlig spridning av signalkräfta för att föreslå dessa som lämpliga områden att återutsätta odlade flodkräftor.

Det viktigaste vi tillsammans kan göra för att rädda den akut hotade flodkräftan är att förhindra spridning av signalkräfter och kräftpest.

Det är inte tillåtet att flytta signalkräfter till andra vatten och det är också viktigt att inte sprida smittat vatten mellan olika sjöar och vattendrag.

Flodkräftan finns kvar i ungefär 17 sjöar i Södermanland. Foto: Alexander Gustavsson

Tänk på detta för att förhindra spridning av signalkräfter och kräftpest:

- Töm ut vatten ur båtar, hinkar och annan utrustning innan förflyttning.
- Desinficera fiskeredskap, båtar, vadarstövlar samt annan utrustning innan förflyttning.
- Använd betesfisk från samma vatten som där du fiskar.
- Signalkräfter får inte flyttas till annat vatten än där de fångats.
- Anmäl till länsstyrelsen om du upptäcker kräftor som misstänks vara sjuka.

Vill ni få tips och råd om hur ni kan plantera in friska flodkräftor i er sjö eller damm?

Kontakta Länsstyrelsens koordinator för bevarandet av flodkräfta: alexander.gustavsson@lansstyrelsen.se

Har ni hittat signalkräfter på er mark?

Rapportera fyndet på invasivaarter.se eller kontakta Länsstyrelsen.

Flodkräftan känns igen på den mörka färgen och leder som ofta har en rödblå färg. Till skillnad från den inplanterade signalkräften saknar flodkräftan en vit fläck på klon.

VAD LIGGER PÅ DEN SÖRMLÄNDSKA TALLRIKEN?

Man blir vad man äter är ett talesätt de flesta hört men stämmer det för Södermanland? Har vår produktion blivit det vi äter och har vår lokala produktion fått större genomslag i vad vi har på tallriken? Och hur får vi en mer hållbar livsmedelsproduktion i Södermanland? För att få fler svar i frågorna gav länsstyrelsen i uppdrag till Sörmlands turismutveckling AB att ta fram en GAP-analys för Södermanlands läns livsmedelsproduktion och konsumtion.

Text: Pia Holmberg

Södermanland är en matregion med goda förutsättningar att producera mat från jord till bord. Länet har bördiga jordar, närhet till stora marknader och här finns drivna entreprenörer och duktiga mathantverkare. Förutsättningarna i länet tillåter många olika produktionsinriktningar och produktionssätt. Det finns olika typer av lantbruk: mjölkgårdar, spannmålsproducenter, grisuppfödning och grönsaksodling. En GAP-analys är en metod för att kartlägga gapet mellan nuläge, produktionen i länet och önskat läge, vilket i det här fallet valts att ses som konsumtionen i länet. Men matchar denna produktion konsumtionen?

Det korta svaret är nej även om frågan så klart är mer komplex än så. Södermanland producerar stora mängder spannmål som havre och vete, griskött och mjölkprodukter i betydande mängder som nästan matchar dagens konsumtion, men för frukt och grönt finns stora gap mellan vad vi som konsumenter handlar och vad som produceras i länet

Det finns också utmaningar för produktionen i länet; som viltskador, bristande lönsamhet i primärproduktionen och få storskaliga förädlingsanläggningar. Till detta tillkommer höga priser på insatsvaror och el samt konsekvenser av

klimatförändringar. En annan viktig utmaning både idag och framåt är markfrågan. Analysen visar att åkermarksarealen i länet fortsätter att minska. En utveckling som kan få följder för länets produktionsmöjligheter.

Men trots dessa utmaningar är det svårt att dra någon annan slutsats än att livsmedelskedjan myllrar av möjligheter. Södermanlands län har behov av storskalig förädling och här finns det stor potential kan nämnas som en del såväl som etableringen av fler produktionsinriktningar inom tex grönsaksodling och länets attraktionskraft för matturism. Lönsamhet i primärproduktionen är också en utmaning men med stora möjligheter. Merparten av länets jordbruksföretag är ensamföretagare med begränsad lönsamhet. Ytterligare omsättning för dessa leder till möjligheter som fler anställningar vilket snabbt kan bli ett stort antal arbetstillfällen. Och kanske kan det faktum att stor mängd mat slängs idag vara en väg framåt. En stor del av den mat som inhandlas slängs idag i våra hem. Genom att handla mindre men bättre och andra matvaror än det man vant sig vid kan bli en till pusselbit framåt att både skapa mer lokal lönsamhet och att minska matsvinnet.

"I Södermanland finns möjligheter att öka både den småskaliga och hantverksmässiga livsmedelsproduktionen liksom den stora volymproduktionen"

Ny handlingsplan i den Regionala livsmedelsstrategin för Södermanland - läs mer på vår webbplats:

Rent vatten till djuren lönar sig

Text: Marie Nykvist

Många har egen brunn eller använder annat icke-kommunalt vatten. Man skickar in prover för analys och får ett svar om hur mycket av vissa bakterier som finns i vattnet. Däremot tar man kanske inte alltid provet ur vattenkopporna utan tidigare i vattensystemet. Det betyder att det kan ha hänt ganska mycket med vattnet på dess väg. Dels kan det finnas problem i ledningssystemet, på grund av biofilm. Dels kan det ske en förorening utifrån. Det här innebär att det finns risk för att smittor sprids via vattnet.

Biofilm -vad är det?

Biofilm är ett fenomen där bakterier i fuktiga miljöer fäster till ytor och bildar ett samhälle med skyddande slemlager. Biofilm finns på i princip alla ytor som är i kontakt med vatten, men den blir ett problem först om den innehåller bakterier som kan orsaka sjukdom. Bakterier och andra mikroorganismer som olika magsjukevirus och cryptosporidier kan leva länge i biofilmen och sedan släppa från den.

Effekter av orent vatten

Om djuren är stressade av miljöfaktorer eller har sänkt immunförsvar, så kan ett bakteriehaltigt vatten som de normalt tål att dricka orsaka hälsostörningar, lägre produktion och sämre tillväxt. Det handlar då ofta om infektioner som inte ger synliga symptom men som ändå påverkar hälsan. Har man sådana problem i sin besättning så är det klokt att göra en ordentlig rengöring och desinficering av hela vattensystemet. I besättningar med omgångsuppfödning ska rör- och nippelsystemen rengöras mellan djuromgångarna. Vid kontinuerlig uppfödning får man se till så att djuren får vatten på något annat sätt medan man rengör, spolar och desinficerar systemet och låta analysera vattnet minst en gång per år.

Idisslare är generellt mer känsliga för mikroorganismer i vatten än enkelmagade djur som hästar. Det här beror på att idisslarens vom inte är lika sur som det enkelmagade djurets magsäck och då kan främmande bakterier snabbt föröka sig där och sedan ställa till med problem som bland annat juverinflammationer.

Hästar å sin sida är ofta mer känsliga för vattnets smak och lukt. Ett smutsigt vatten gör att hästarna dricker mindre och det i sin tur kan leda till kolik. Även hästar kan förstås bli sjuka av mikroorganismer i vattnet och få till exempel tarmstörningar.

Ta alltså för vana att rengöra vattenkärnen! Använd lämpligt och godkänt rengöringsmedel, skrubba med borste och skölj ordentligt. Med jämna mellanrum eller vid behov, som efter sjukdom i besättningen, kan desinficeringsmedel också användas.

Andra faktorer som påverkar

Det finns även andra faktorer som påverkar vattnets kvalitet. Får är till exempel känsliga för höga kopparhalter och vattnets surhetsgrad verkar påverka mjölkens fetthalt och äggens skal. Under betesperioden kan det vara en utmaning att förse djuren med vatten av samma kvalitet som vanligt. Kanske är djuren då hänvisade till sjö- eller havsvatten där den mikrobiologiska kvalitén är okänd. Vid algblomning finns det risk för algtoxinförgiftning. Längs Södermanlands kust varierar salthalten i havet mycket, från väldigt låg vid sötvattentutflöden, till ungefär 6 promille på andra håll. Salthalter mellan 3 och 6 promille kan leda till försämrad produktion hos högproducerande djur men förväntas inte ge allvarliga hälsoeffekter. Salthalter över 7 promille bör inte ges till djur utan färskvatten som komplement.

Dricksvatten av god kvalitet och i tillräcklig mängd är viktigt för dina djurs hälsa och produktion. Ta dig en extra funderare på om det är något du kan ha nytta av att förbättra.

Krav på dricks- vattentilldelning

Text: Ulrike Segerström

Nötkreatur - minst två gånger per dygn.

Vid varm väderlek eller vid sjukdom ska kalvar ha fri tillgång till dricksvatten.

Vid automatisk vattenförsörjning ska det finnas

- 1 drickplats per 10 mjölkande kor (mjölkproduktion)
- 1 drickplats per 25 övriga nötkreatur

Får - minst två gånger per dygn.

Vid automatisk vattenförsörjning ska det finnas

- 1 drickplats per 15 tackor av mjölkkras
- 1 drickplats per 30 djur, övriga får

Get - minst två gånger per dygn

Vid automatisk vattenförsörjning ska det finnas

- minst 1 drickplats per 15 getter

Gris - fri tillgång till dricksvatten.

Antalet dricksvattenplatser:

- Digivande sugga/blötutfodring: 40/djur (vattenkopp), 20/djur (vattennippel)
- Digivande sugga/torrutfodring: 20/djur (vattenkopp), 10/djur (vattennippel)
- Övriga grisar/blötutfodring: 80/djur (vattenkopp), 40/djur (vattennippel)
- Övriga grisar/torrutfodring: 40/djur (vattenkopp), 20/djur (vattennippel)

Fjäderfä - minst två gånger per dygn.

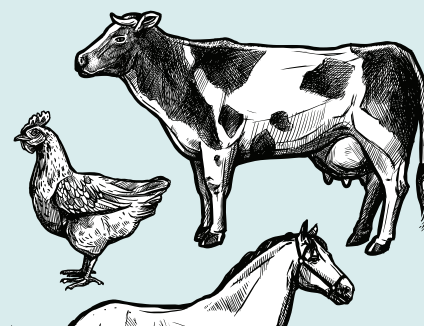
Antal dricksvattenplatser beror på inhysningssystem (bur- eller frigående) och om vatten ges via nippel, kopp eller tråg. **Se närmare i Jordbruks-**

verkets föreskrifter och allmänna råd om fjäderfåhållning inom lantbruket m.m. (SJVFS 2019:23).

Häst - ska kunna dricka sig otörstig minst två gånger dagligen jämnt fördelat över dygnet.

Flödet i automatiska system ska vara tillräckligt för att inte begränsa hästarnas vattenintag.

Rekommenderat flöde är 8-10 l/minut.

Ny jordbrukspolitik 2023-2027

År 2023 förnyas jordbrukspolitiken i Sverige och resten av EU. Nu pågår ett omfattande arbete för att förbereda inför den nya perioden och de kommande stöden. EU:s nya gemensamma jordbrukspolitik (CAP) har fokus på miljö och hållbarhet och att vi får konkurrenskraftiga företag som kan se till att vi har mat på borden.

Text: Monika Pettersson

Den strategiska planen beskriver vår jordbrukspolitik

Varje land i EU ska ta fram en strategisk plan som beskriver landets jordbrukspolitik under åren 2023–2027. I den strategiska planen står det till exempel vilka mål Jordbruksverket ska uppnå och vad du kan få stöd och ersättningar för. För Sveriges del handlar de övergripande målen om en ökad svensk livsmedelsproduktion, grön omställning och gröna jobb samt generationsväxling.

Den 16 december 2021 fattade regeringen beslut om ett förslag till den svenska strategiska planen. Förslaget är överlämnat till EU kommissionen som ska godkänna planen under 2022.

För att följa vad som händer är det bra att titta på Jordbruksverkets webbplats.

Färre stöd i nya landsbygdsprogrammet

Programmet ska skapa förutsättningar för ett mer stabilt genomförande, med färre och mer fokuserade stöd, hög förutsägbarhet och förenklingar. Syftet är att minska administrationen och få ett mer effektivt genomförande.

Stöd som INTE ingår i den strategiska planen

Vissa stöd kommer inte längre att finansieras med pengar från EU och kommer därmed inte att ingå i den strategiska planen. Flera av dem kommer att vara möjliga att söka på annat sätt med nationell finansiering

- Bredband – kommer hanteras av Post- och telestyrelsen
- Kommersiell service – söks istället som servicebidrag hos Tillväxtverket
- Biogasanläggning – kan sökas via Klimatklivet hos Naturvårdsverket
- Rovdjursstängsel – kommer kunna sökas hos Naturvårdsverket
- Engångsröjning av betesmark söks också hos Naturvårdsverket framöver.

Särskilda stöd för landsbygdsutveckling kommer ingå i Leader. Vilken typ av insatser som man kan få stöd för inom Leader beror på varje leaderområdes lokala utvecklingsstrategi. ■

OBS!

Sista ansökningsdag för investeringsstöd och projektstöd i nuvarande programperiod är den 31 december 2022.

OBS!

Om du har blivit beviljad stöd, men vet att du inte kommer att genomföra investeringen, kontakta länsstyrelsen snarast.

Kontakta oss på landbygdsstod.sodermanland@lansstyrelse.se

Ange namn och vilket journalnummer det gäller.

Stöd till fiske och vattenbruk 2021-2027

Havs-, fiskeri och vattenbruksprogrammet 2021-2027 ska främja hållbart fiske och utvecklingen av det svenska vattenbruket. Några av huvuddragen i det svenska programmet är ett minskat antal stöd och särskilt fokus på det svenska vattenbruket, småskaliga kustnära fisket och miljön.

Stöden i det nya programmet öppnar för ansökningar i november.

På Jordbruksverkets webbplats finns mer information om programmet.

Nytt stöd till bevattningsdammar

Antalet dagar med låg markfuktighet i Sverige har ökat, och ökningen förväntas fortsätta. Den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) erbjuder därför möjlighet att söka ett nytt stöd för anläggning av bevattningsdammar från och med 2023.

Det är ett sätt att anpassa jordbruket till dessa klimatförändringar.

Text: Martin Tärning

Främst med fokus på att möta den ökande efterfrågan på vatten för att få lönsam skörd. Samtidigt ser vi den återkommande sommartorkan som ett problem som verkar vara här för att stanna. Stödet ska även syfta till att minska utsläppen av växthusgaser, öka koldioxidbindningen samt främja en hållbar energi.

Till skillnad från övriga våtmarker

I nuvarande och kommande program finns det stöd till våtmarker som gynnar biologisk mångfald och/eller förbättrar vattenkvalitet. Det nya bevattningsdammarna har till huvuduppgift att lagra vatten för senare användning, även om biologisk mångfald och näringsretention i viss utsträckning också kan stärkas av dammen. Grundtanken för tidigare våtmarker har varit att inte utföra några vattenuttag då investeringen ska ses som en ren miljöåtgärd för naturvärden och renare vattendrag; en icke-produktiv enhet. En bevattningdamm ska däremot främst hjälpa till att bidra till högre jordbruksavkastning och ses därför som en produktiv enhet. Den ska dock likt övriga våtmarker ingå i stödformen investeringsstöd.

Nytta för dig?

Har du som lantbrukare odlingar på marker som de senaste åren inte har givet tillräcklig avkastning till följd av långa perioder med för lite nederbörd, kan bevattningsdamm i nära anslutning till dessa marker vara en lösning. Lättare jordar, exempelvis sandjordar, har små möjligheter att lagra vatten. Genom att likt våtmarker i allmänhet samla upp mycket vatten vintertid, då vattenflödet normalt är

högre än sommartid, kan en bevattningsdamm fungera som vattenreservoar. På så vis kan vattentillgången tillgodoses åkrarna när nederbörden är begränsad och uttag från andra vattendrag inte är möjligt.

Stödutformning

Viss specifik stödutformning är ännu inte beslutad, så som innehåll i urvalskriterier och dess poängfördelning. Allt innehåll i stödet beräknas dock vara beslutat till årsskiftet så att stödet kan sökas hos länsstyrelsen via Jordbruksverkets *Mina Sidor*. Dessa förutsättningar gäller redan för stödet:

- Du ska ha ett jordbruksföretag som driver jordbruksverksamhet samt äga marken där dammen önskar anläggas eller ha tillstånd av markägaren för att genomföra investeringen.
- Dammen ska anläggas i ett område med risk för brist på bevattningsvatten under odlingsäsongen, vilket finns kartlagt hos SMHI.
- Stödnivån ligger på 30% av investeringen där den totala kostnader ska ligga mellan 200 000 – 750 000 kr per damm.
- Undantag från 11 kap 12§ Miljöbalken kommer inte gå att tillämpa, vilket annars betyder att man som sökande kan hävda att våtmarksåtgärden inte påverkar enskilt eller allmänt intresse. Det är bestämt att anmälan om vattenverksamhet ska gå via myndighet. ■

” Under drygt 150 år har cirka 90 % av all ursprunglig våtmarksareal dränerats bort i jordbrukslandskapet, från södra Sverige upp till Mälardalen.”

Greppa Näringens våtmarksfältvandring på Ånhammar 16 juni

Det var en engagerad och frågvis skara som deltog under Greppa Näringens våtmarksfältvandring den 16 juni. Under 2,5 timme besökte vi två vackra våtmarker på Ånhammars ägor utanför Stjärnhov i Gnesta kommun. Det rädde fin stämning trots några små skurar.

Text Malin Almquist, foto Jenny Jochnick

Jenny Jochnick från Nyköpingsåarnas Vattenvårdsförbund inledde fältvandringen med en historisk tillbakablick. Under drygt 150 år har cirka 90 % av all ursprunglig våtmarksareal dränerats bort i jordbrukslandskapet, från södra Sverige upp till Mälardalen. Detta för att vinna odlingsmark och trygga livsmedelsförsörjningen. Arbetet med att återställa våtmarker är inget nytt för lantbrukare och markägare i Sörmland. Men nu ökar takten i återställande av många områden tillbaka till våtmark, vilket är mycket angeläget både ur klimat- och miljösynpunkt. Våtmarker fyller flera viktiga funktioner i landskapet, exempelvis renar de vatten och skyddar mot både torka och översvämningar. Våtmarkerna är dessutom en mycket artrik miljö med både växter och djur som trivs, såsom trollsländor, mindre salamander, paddor och grodor men även många olika fågelarter. Ofta kan man hitta örter som blommor samt starrgräs i kanterna, speciellt om man låter betesdjur beta runt våtmarken, vilket i sin tur gynnar fjärilar, humlor och andra pollinerare. Vid anläggning är det bra att utgå ifrån naturliga förutsättningar i landskapet, såsom naturliga svackor och där det kanske funnits en våtmark historiskt. Genom att återveta torvmarker minskar även utsläppen av växthusgaser, vilket gör det till en viktig åtgärd för Sveriges klimatarbete. För återvätning av torvmarker finns ett helt nytt stöd att söka sedan 2021, hos Skogsstyrelsen.

Fältvandringen finansierades av Greppa Näringen och arrangerades av Nyköpingsåarnas Vattenvårdsförbund i samarbete med Länsstyrelsen, LRF och våtmarkskonsult Sören Eriksson.

Var finns pengarna?

- Återvätning av dikad torvmark (Skogsstyrelsen)
- LOVA-stöd
- LONA-stöd

Samt två olika miljöinvesteringar - En förutsättning för båda dessa fokusområden är att våtmarken anläggs i jordbrukslandskapet och/eller tar emot vatten från jordbruket.

• Miljöinvestering-Biologisk mångfald

En optimal sådan våtmark är minst några hektar stor och har mycket strandlinje som är flack. Huvudsyftet är att gynna biologisk mångfald.

• Miljöinvestering-Vattenkvalitet-Näringsretention

En optimal sådan våtmark ligger i ett område med mycket tillrinning från åkrar och/eller ett område med hög belastning av kväve och fosfor. Vattnets väg genom våtmarken ska vara så lång som möjligt för bästa renande effekt. Även fosfordammar platsar under detta fokusområde.

• Miljöersättning-Skötselstöd för våtmarker

Kontakta gärna Nyköpingsåarnas Vattenvårdsförbund för frågor kring återställande av våtmarker.

Gordon Lindau 072-555 0264/ Jenny Jochnick 072-555 0508

Tänk på riskerna med bevattningsvattnet!

Text Fredrik Bergh

För dig som bevattnar ärfärdiga produkter som till exempel bär eller sallad är det extra viktigt att fundera på kvaliteten på bevattningsvattnet. Risken finns alltid att bakterier, virus, parasiter eller föroreningar kan hamna på varan och sedan i värsta fall leda till sjukdom för den som äter.

Det finns flera olika saker som påverkar risken:

Det första är vilken vattenkälla du har, om du vattnar från djupborrad brunn är risken mindre än om du tar vattnet från en damm med stillastående vatten. Titta gärna på miljön runt vattenkällan och se om det finns något som kan påverka kvaliteten på vattnet. Tar du vatten från en sjö kan betande kor vid vattenintaget eller alger påverka vattenkvaliteten. Vid bevattning från en å bör du fundera på var ån rinner förbi innan och hur detta kan påverka kvaliteten. Det kan till exempel vara betesmark eller tätort som påverkar.

Det som också påverkar risken är vilken bevattningsteknik du använder. Droppbevattning där vattnet inte kommer i direkt kontakt med produkten minskar risken medan exempelvis dimning av grönsaker i växthus ställer högre krav på vattenkvaliteten.

En fördel är att inte bevattna produkterna strax innan skörd, ju längre tid det går mellan bevattning och skörd desto bättre ut ett bakteriologiskt perspektiv.

Avslutningsvis är det självklart bra att provta vattnet, men tänk på att resultatet gäller för det enskilda tillfället.

Lycka till!

HÖSTEN ÄR EN BRA TID FÖR ÖVERSYN AV DIKEN OCH DRÄNERING

Europeiska jordbrukskulturer för landsbygdsutveckling: Europa

Passa på att delta i aktiviteter om hur du ska göra översyn av dränering och diken. Du

kommer att få tips på åtgärder inför vintern på dina åkrar.

Med rätt utförda underhållsåtgärder kan risken för stående vatten och risk för utvintringsskador minskas. Utöver det minskas risken för erosion med övergödning som följd.

Gör din anmälan till kursen [Aktiv förvaltning och underhåll av enskilda samt samfällda diken på \[www.sv.se/vatten\]\(http://www.sv.se/vatten\)](#)

Rapport från Brunby lantbrukardagar

På Brunby Lantbrukardagar genomfördes demonstrationer och aktiviteter inom Greppa Näringen. Jon Wessling på Hushållningssällskapet samordnade fältvandringarna på markvårdscentrum på uppdrag av Greppa Näringen. Över hundra personer deltog på en av de fältvandringar som ordnades om mark, vatten och dränering. Här visades pågående täckdikning med dikesplogen som är den senaste tekniken för dränering av åkermark. Vid markvårdscentrum anordnades även en demonstration av olika skyddsmaterial vid täckdikning

I Markvårdscentrum deltog kunniga rådgivare från Greppa Näringen, Hushållningssällskapet LRF och Jordbruksverket som kunde svara på besökarnas vatten- och markrelaterade frågor. Här fanns även representanter för organisationer och företag som arbetar med dessa frågor. Som medlem i Greppa Näringen kan du få råd-

givning inom dessa områden. Vill du veta mer kan du vända dig till oss eller LRF för att få mer information eller direkt till ett företag som jobbar med Greppa Näringen.

Kontaktpersoner:

Greppasamordnare Klas Fredriksson
Länsstyrelsen i Södermanlands län
klas.fredriksson@lansstyrelsen.se
Telefon: 010-22 34 384

Karin Oscarsson
LRF Öst / LRF Mitt, Regionalt sakkunnig vatten, miljö och växtodling Lantbrukarnas Riksförbund
E-post: karin.oscarsson@lrf.se
Telefon: 010-184 42 43

Jenny Jochnick
LEVA-samordnare, Vatten- och miljörådgivare, Nyköpingsåarnas Vattenvårdsförbund
jenny.jochnick@nvvf.se
072-555 05 08

Kurser och rådgivning

LRF:s kurser om underhåll av diken, gör anmälan till kursen www.sv.se/vatten
Enskild rådgivning söker du på Greppa.nu
Kontakta LEVA samordnaren för enskildrådgivning, se ovan.

greppa näringen

Rapporter om täckdiken, öppna diken, samt samfällda diken som kan hämtas som PDF på Jordbruksverkets webbplats. webbutiken.jordbruksverket.se

UTBLICK

TEMA:VATTEN

Nyköpingsåarna – Nyttänkande vattenvård för framtiden!

Vatten kommer att bli en av vår tids viktigaste frågor. Är du redo för det? Vi hjälper dig!

Nyköpingsåarna är ett vattenvårdsförbund som jobbar för ett renare vatten. Det gör vi genom att skapa engagemang via kunskapsförmedling, stöd och samordning. Vårt mål är att öka åtgärdstakten i samverkan med lokala aktörer och myndigheter.

Text Anneli Carlén, Nyköpingsåarna

Förbundet har idag runt 70 medlemmar som består av kommuner, företag, markägare och intresseorganisationer. Detta har genom åren genererat en blandad styrelse med bred förankring och kompetens. Förbundet har ett kansli med fem anställda vattenexperter som arbetar i olika projekt och samverkansgrupper.

Förbundet har tre större verksamhetsområden.

Det första är att ha hand om våra medlemmars recipientkontroll, det vill säga vi håller koll på vattenkvaliteten genom att ta vattenprover kontinuerligt i hela avrinningsområdet.

Det andra är att samordna regleringen av Nyköpings- och Kilaån. Vi skickar ut en veckorapport till våra medlemmar om de aktuella vattenstånden.

Under 2023 ska alla vattenkraftsägare i Nyköpingsån miljöpröva sina vattenkraftverk, enligt den så kallade nationella planen för anpassning av vattenkraften enligt moderna miljövillkor, NAP:en. Här hjälper förbundet vattenkraftsägarna i processen att ta fram bra beslutsunderlag,

i samråd och i kontakten med olika myndigheter.

Det tredje och största verksamhetsområdet är åtgärdssamordningen. Vår åtgärdssamordnare, Jenny Jochnick arbetar inom projektet LEVA, Lokalt Engagemang för Vatten. Hon arbetar tillsammans med lantbrukare och markägare med att minska växtnärläcksage från lantbruket. Jenny förmedlar rådgivning samt hittar bra åtgärder som passar på den enskilda gården. Vissa åtgärder, som till exempel anläggandet av våtmark kräver godkännande av Länsstyrelsen och kommunen, samt i vissa fall även Mark- och miljödomstolen. Jenny hjälper då till i kontakten med myndigheter, bland annat med ansökningar för finansiering, vattenverksamhetsanmälningar, miljöprovningstillstånd, samt olika typer av dispenser som till

Vår vattenrådgivare, Jerry Persson ute på vattenprovtagning i Bålsjön.

Jenny Jochnick pratar om diken under en av förbundets fältvandringar.

”För att klara framtida vattenutmaningar behöver vi engagera oss i vattenfrågan och samverka!”

exempel biotopskyddsdispens och strand-skyddsdispens.

Förbundet jobbar även med att skapa våtmarker i skogs- och jordbruksmiljöer. Det har blivit mer och mer tydligt att vi behöver återskapa vatten i landskapet för att kunna klara av klimateffekterna. Våtmarker har nämligen egenskaperna att fungera som vattenmagasin under perioder av torka, samt fungera som buffert vid höga flöden. Att anlägga våtmarker är värdefullt för grundvattenbildningen. De bidrar också till biologisk mångfald då de utgör livsviktiga miljöer för groddjur, däggdjur, fåglar och insekter. Dessutom är de betydelsefulla som växtnäringstillgång då de framför allt binder kväve, men de kan även samla fosfor. De kan också fungera som brandkorridorer och som branddammar vid skogsbränder. Inte minst ger de en vacker landskapsbild och skapar möjlighet till rekreation för oss människor. Nyköpingsåarnas våtmarksrådgivare, Gordon Lindau hjälper skogs- och jordbruksägare att skapa våtmarker på sina fastigheter.

Förbundet har med hjälp av vår nya vatten-samordnare, Jenny Rondahl, startat upp ett kommunalt vattennätverk med syfte att stärka kommunerna i sitt vattenarbete. Det har redan påbörjats ett projekt som handlar om att kommunerna via nätverket ska få hjälp med att arbeta fram strategiska vattenplaner för att mer effektivt och systematiskt kunna jobba med vattenfrågor i hela kommunen. Genom nätverket vill vi också hitta nya kommunala samarbeten som leder till hållbara åtgärder på rätt plats, vilket också i slutändan leder till bättre status i våra vatten.

Nyköpingsåarna tillsammans med Länsstyrelsen arbetar även i ett EU-projekt som heter Rich Waters. Projektet handlar om att samordna vattenförbättrande åtgärder i Kiladalen. Detta beskrivs närmare i artikeln på sid 7.

För att klara framtida vattenutmaningar behöver vi engagera oss i vattenfrågan och samverka! ■

Vad är NAP:en?

NAP står för Nationell plan för moderna miljövillkor för vattenkraften

- ▶ Planen anger en nationell helhetssyn när det gäller att vattenkraften ska ges moderna miljövillkor på ett samordnat sätt, med största möjliga nytta för vattenmiljön och för nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel.
- ▶ Utifrån den nationella planen kommer alla vattenkraftverk i Sverige att prövas systematiskt.

Ta kontakt med oss redan nu om du vill göra åtgärder eller har idéer med kopplingar till vatten i landskapet. Kontakta oss:

jenny.jochnick@nvvf.se
072-555 05 08

gordon.lindau@nvvf.se
072-555 02 64

Gordon Lindau mäter höjdnivåer inför planerad våtmark hemma hos lantbrukare tillika markägare Jonas Claesson.

Jenny Rondahl håller en startworkshop i Vingåker med det kommunalt vattennätverk.

Smakrik och blomstrande besöksnäring

Under namnet "Smakrik och blomstrande besöksnäring" ordnar vi föreläsningar, kurser och företagsbesök för besöksföretag på landsbygden i Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Örebro och Södermanlands län. Du som har ett boende, servering, gårdsbutik eller annan besöksverksamhet på landsbygden är välkommen på aktiviteterna.

Prenumerera på vårt nyhetsbrev så du inte missar våra aktiviteter.

Håll utkik i länsstyrelsens kalender efter våra aktiviteter!

www.lansstyrelsen.se/smakrikbesoksnaring

Kerstin Bjäresten Osmark

kerstin.bjaresten.osmark@lansstyrelsen.se, 010-224 94 11

Rådgivning om miljövänlig hästhållning och biologisk mångfald i åkerlandskapet inom Greppa Näringen

Startbesök miljövänlig hästhållning

Har du minst 15 hästar på ett lantbruksföretag och vill lära dig mer om hur hästarna påverkar miljön och vilka åtgärder som kan göras?

Vid besöket diskuterar du och rådgivaren hur dina hästar påverkar miljön. Du får tips om vad du kan förbättra, exempelvis att minska förlusterna av näring till vatten och luft. Du får även hjälp att beräkna näringsinnehållet i stallgödsel mer träffsäkert, vilket ger ett bättre underlag för en anpassad gödsling.

Biologisk mångfald i åkerlandskapet

Är du intresserad av hur biologisk mångfald i åkerlandskapet kan bidra i din produktion av livsmedel? Är du rådgivningsmedlem eller brukar minst 50 hektar och/eller 25 djurenheter så kan du bli rådgivningsmedlem i Greppa näringen.

Du får lära dig mer om hur pollinerande insekter, nyttodjur, fåglar, vilt och växters

effekter kan gynna den biologiska mångfalden. Utifrån de förutsättningar som finns i landskapet på din gård, diskuterar du och din rådgivare kostnader, ditt personliga intresse och effekter av olika åtgärder.

Du får hjälp att se vilka resurser du har idag som gynnar den biologiska mångfalden, men också vad du kan göra ytterligare i landskapet på din gård. Exempelvis välja passande fröblandningar till blommande kantzoner eller anlägga en skalbaggsås.

greppa näringen

HÖSTENS KURSER GREPPA NÄRINGEN:

Miljövänlig hästhållning - Kursen som gynnar dig, miljön och din häst!

27 okt kl 16-19

Vi går igenom de största faktorerna som belastar miljön i dagens hästhållning, bland annat:

- Hagar- att hårdgöra, mocka och inte överbelasta
- Diken och dränering
- Rätt och tillräcklig gödselhantering-vad krävs?
- Utfodring för minskat foderspill- val av foderhäckar och foderhantering

För mer information och frågor

Kontakta Matilda Lindensmed, tel. 010-4710730

Anmälan senast 20 oktober via Länsstyrelsens webbplats

Studieresa för nötköttsproducenter

Den 6-7 oktober 2022 anordnar Lantbruksråd i Väst en resa för dig som är intresserad av nötköttsproduktion, dikor, byggnation, planlösningar och lantbruk. Förutom flera olika studiebesök (totalt 6 stycken) kommer vi att prata om byggnadslösningar, foder, lönsamhet och det senaste inom nötköttsproduktionen.

Resan är kostnadsfri, bekostas av Landsbygdsprogrammet. Kostnad för kost och logi tillkommer.

Anmälan senast 1 november via Länsstyrelsens webbplats

Under hösten hålls även:

kurs i Gödselhantering, kurs i Precisionsodling, Fältvandring Öppna diken, Grundkurs ogrässtrategi. Håll utkik i Länsstyrelsens kalender

Anmäl dig på
Länsstyrelsens
webbplats.

Länsstyrelsen
organiserar löpande
kurser inom Ett rikt
odlingslandskap - håll utkik i
vår kalender!

Ekologisk produktion

Driver du ekologiskt lantbruk
eller trädgårdsföretag, eller
är intresserad av att ställa
om?

Då erbjuder Länsstyrelsen kostnadsfri rådgivning inom ekologisk potatis och frilandsgroönsaker, ägg och fjäderfä samt växtodling, mjölk- och köttproduktion.

Anmälan till aktiviteter samt kontaktuppgifter till rådgivare finns på vår webbplats

Vi organiserar även webinarier, kurser och fältvandringar löpande – håll utkik på webbplatsen för mer info!

För mer information kontakta:

Pia Holmberg

Tel: 010-223 42 76

pia.holmberg@lansstyrelsen.se

Gör som havet,
våga

3

frågor till...

... **Ola Pettersson**,
vattenhandläggare
på Länsstyrelsen

1. Hej Ola! Du arbetar bland annat med : markavvattningsföretagen, vad är det?

När flera personer är beroende av samma diken kan man bilda samfälligheter som äger dem ihop. Kärt barn har många namn men markavvattningsföretag är ett samlingsbegrepp vi brukar använda. Det finns ungefär 1400 markavvattningsföretag i Södermanlands län men många vet inte ens att de berörs eller är med i ett. Det finns information om vad som gäller för markavvattningsföretag på vår webbplats och via vår publika webbkarta går det att hitta mer information om var de finns. När dessa företag valt en styrelse ska den i regel rapporteras till länsstyrelsen. Det är viktigt både för oss på länsstyrelsen och för företaget, då kan vi kontakta dem snabbt och enkelt vid remisser till exempel. Jag brukar också rekommendera att läsa LRF:s handbok *Äga och förvalta diken och andra vattenanläggningar*. Där står det mesta du behöver ha koll på kring dina diken och ditt markavvattningsföretag.

2. Vilka vattenfrågor är mest aktuella i vårt län?

Jag skulle säga att *Nationella planen för omprövning av vattenkraften* är en väldigt aktuell fråga. Genomförandet ska leda till att vi ska få färre vandringshinder så att till exempel fisk kan vandra friare i fler sjöar och vattendrag. Tack vare vattenkraftens miljöfond kan kraftverksägarna få ekonomiskt stöd vid prövning, åtgärder och minskad elproduktion. Det bästa är att kontakta vattenkraftens miljöfond för att höra vad det går att få stöd med ekonomiskt.

En annan aktuell fråga är tillgången på vatten. En vattenförsörjningsplan är på väg. Det har blivit vanligare de senaste åren med bevattningsförbud och vattenbrist i grundvattenmagasin.

Hur vi får tag på friskt vatten är en allt större fråga. Vi ser också en stor nyckfullhet i när regnen kommer, ibland leder det till väldigt höga flöden som vi också måste tänka på hur vi ska hantera.

3. Var finns de finaste vattenmiljöerna i Sörmland?

Oj, vi har så många! Generellt gillar jag små sjöar mitt i skogen. Det känns som något från en saga att stirra ner i en sjö där vattnet ser nästan svart ut. Utöver det tycker jag att bruksdammarna i Hälleforsnäs och Likstammen i Nyköping och Gnestas kommuner är väl värda varsitt besök. Bruksdammarna har fin våtmarksmiljö med myr och Likstammens vatten är väldigt klart och fint.

" Det finns ungefär 1400 markavvattningsföretag i Södermanlands län men många vet inte ens att de berörs eller är med i ett."